אמי רבא: אנו ואתי שהתהורה תרגימנא - סנהדרין ח:

סגנונו של „רבא"

מעניין אשר סגנונו המליצי של רב נחמן בר יצחק שגור גם בפי חבירו הגדול רבא, גם הוא השתמש בכל דרכי בטויי רב נחמן ובכינויי תואר, עד שלפעמים ספק ביד התלמידים מי משניהם בעל אמרה זו וזו, כמו בחגיגה י' סע"א: אמר רבא ואיתימא רב נחמן בר יצחק טבא חדא פלפלא חריפתא ממלא צני דקרי. —

כרגב"י כן גם רבא חשב גברי שחוו דעתם בהלכה שעמד בה, ורב נחמן הוא שהעיר לו „אנא מתניתא ידענא" ראה בבא קמא י"ב א: א"ל רבא לרב נחמן הא עולא הא ר' אלעזר הא דייני דגהרדעי, והא רב חנא בר ביזנא, מר כמאן סבירא ליה, א"ל אנא מתניתא ידענא. וכן בבבא בתרא נ"ב ב: א"ל רבא לרב נחמן הא רב והא שמואל הא רבה והא רב ששת, מר כמאן סבירא ליה, א"ל אנא מתניתא ידענא. עוד שם קל"ז ב א"ל רבא לרב נחמן הא רב הא שמואל הא ר' יוסי ב"ר חנינא, מר מאי ס"ל כו'.

כן שגורים בפי רבא כנויים מליציים כמו בשבת קי"א ב אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנא, ומנו ר' חייא בר אבין כו', ובבבא בתרא פ"ה ב אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנוה, ומנו ר' זירא.

בעירובין ס"א ב מר יהודה אשכחינהו לבני מברכתא כו' אמר ליה רבא פלגאה כו' — בפסחים נ"ד סע"א אמר רבא אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה, ומנו שמואל — ביבמות ס"ד ב אמר רבא יצחק סומקא לאו בר טמכא, בכתובות פ"ה א אתו לקמיה דרבא אמר להו קאקו היורי כו' הכי אמר רב נחמן כו'.

בבבא מציעא ס"ח א: אמר רבא לית הלכתא לא כטרשי פפונאי ולא כשטרי מחוזנאי ולא כחכירי נרשאי כו' — בבבא בתרא ט' סע"א אמר רבא האי מילתא אישתעיא לי עולא מגשש ארחתיה דאמיה, — שם ט"ז ב: איתער בהו רבא אמר להו דרדקי כו' — ושם קי"א ב: אביי סכינא חריפא מפסיק קראי א) — עוד שם קל"ג רע"ב סבר רב עיליש קמיה דרבא למימר כו' כו' דיינא דחצצתא הכי

א) ראה יבמות קכ"ב א זיל לקמיה דרב יוסף דחריף סכיניה, ובהגהותי שם הבאתי שבמלחמות להרומב"ן ס"פ האשה שלום הגירסא זיל קמיה דרבא בריה דרב יוסף כבחולין ע"ז א, ועיין בירושלמי נדה פ"ב ה"ז ר' חנינא שתי עתיק כו' ר"ח שתי עתיק דעתיק כו' דפרזלוי חריפין כו' ייתי עלי אם לא כל מעשה ומעשה שהייתי מוצא אם לא שמעתי אותה מרבי להלכה כשערות ראשי וכו', מבואר כי לאשר שתי חמר עתיק — הלכות מקובלות ראה הפתיחה לט' שם עולם פרק א — ועתיק דעתיק מרביה דרביה, לכן נתכנה פרזלא חריפא, חותך הלכה, ראה בבא מציעא פ"ד א ניזל ר' אלעזר בן פדת דמחדדין שמעתתיה, אזל יתיב קמיה, כל מילתא דהוה אמר ר' יוחנן אמר ליה תניא דמסייע לך, רואים אנו איפוא כי כשרון זה להמציא מקבילה והשתוות במקור עתיק יקרא „חדוד" ובכולא תלמודא ה„עיקר הרים" הוא המתחרה עם ה„בקי" אבל

דייני כו', וראה שפטים ה' לב, לחוקקי ישראל רכבי אתונות צחורות [ובתרגום שם] ישבי על מדין מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה'.

וכן במנחות ע"א א א"ל רב פפא לרבא כו' א"ל סודני, וראה רש"י שם למה תיאר אותו „סודני", ובתשובות הגאונים [זכרון לראשונים הרכבי] סי' ת"ד — ועוד שם במנחות צ"ה ב אמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת, כינה את „רב ששת" אדם קשה כברזל על שהיה מצויין בבקיאות במשנה ראה עירובין ס"ז א שרב חסדא הוה מרתען שיפוותיה ממתניתא דרב ששת, וכבר אמרו [ויקרא רבה פכ"א ה] עמוד ברזל משנה. —

וראה בכתובות ס"ג א רב יוסף בריה דרבא שדריה אבוהו לבי רב לקמיה דרב יוסף, פסקו ליה שית שני, כי הוה תלת שני משא מעלי יומא דכפורא, אמר איזל ואיתחזינהו לאינשי ביתא, שמע אבוהו שקל מנא ונפק לאפיה, אמר ליה „זונתך" נזכרת, איכא דאמרי אמר ליה „יונתך" נזכרת, איטרייד לא מר איפסיק ולא מר איפסק [גם שניהם לא אכלו סעודה־מפסקת שלפני התענית], הנח חס להו לרבותינו טהורי שפתים בטוי כזה לכנות את כלתו אשת רב יוסף בנו שבא לאתחזי בערב יום הכפורים יום פרישה וטהרה, ברור לדעתי שגופא דעובדא הכי הוי, לרב יוסף בריה דרבא פסקו שש שנים מזונות מנכסי אשתו שיכל להקדיש שנותיו אלה להשתלמות בתורה, והיתה אשתו זונתו ומפרנסת אותו ממבואר בירושלמי כתובות פ"ה ה"ד נושא אדם אשה ומתנה עמה שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה, ומעשה בר' יהושע בנו של ר' עקיבא שנשא אשה והיתה על מנת שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה כו', וראה ספרי בהעלותך פס' ע"ה רחב הזונה שהיתה עסוקה באכסנאית כו' ובבבלי גטין ו' ע"ב בני אדם העולין משם למאן הם קיימו בעצמן ויתנו את הילד בזונה ובתוס' שם לפי שהן משתהין בארץ ישראל היו בניהם ובנותיהם משתעבדים בשביל מזונות והייני „בזונה" בשביל מזונות, בכינוי זה הזכיר רבא במליצתו את כלתו הטהורה שהיתה זונתו ומפרנסתו של בנו בעלה למען יוכל לעסוק בתורה.

לא החריף, שאדרבא זה הידוע להשתמש בבקיאותו בעל הברקה הוא החריף עיין רש"י סנהדרין מ"ב א ד"ה במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו הבילות של משנה ועיין ירושלמי פאה פ"ח ה"ט חמשין דעבדין טבין ממאתן דלא עבדין.

[מתוך: לחקר שמות וכינויים בתלמוד - הרב ראובן מרגליות]